

STOWARZYSZENIE GMIN I POWIATÓW MAŁOPOLSKI

z siedzibą w Krakowie
Pl. Wszystkich Świętych 3/4, 31-004 Kraków,
Biuro:
ul. Grodzka 15/2
31-006 Kraków

tel.: 601 199 548; 601 303 821
e-mail: biuro@sgpm.krakow.pl; www.sgpm.krakow.pl
nr konta: KBS 30 85910007 0020 0093 1577 0002
Regon 351011374 NIP 676-10-71-117 KRS 0000182275

APEL

XXXVI WALNEGO ZEBRANIA CZŁONKÓW

STOWARZYSZENIA GMIN I POWIATÓW MAŁOPOLSKI

w 25-lecie wprowadzenia fundamentalnej dla decentralizacji Polski - historycznej reformy administracyjnej i utworzenia samorządowych województw oraz powiatów

Kraków, 21 września 2023 r.

Merytoryczny, sprawny **samorząd terytorialny należy do fundamentu demokratycznego państwa**. Samorząd jest najbliżej mieszkańców – to tam załatwiają 90 proc. spraw urzędowych, ale również podlega on największej codziennej kontroli ze strony społeczeństwa. Realizacja Uchwały Programowej I Zjazdu NSZZ „Solidarności” z 1980 r. „Samorządna Rzeczpospolita” skutkowało odrodzeniem polskiego samorządu gminnego w 1990 r. Był to dopiero początek decentralizacji Polski, a kolejne **przełomowe reformy tworzące samorzady powiatów i województw zostały wprowadzone w 1998 roku przez reformatorski rząd Akcji Wyborczej „Solidarność” i UW z Premierem Jerzym Buzkiem na czele**.

Reformy wprowadzone przez rząd J. Buzka złamały skrajnie scentralizowany model Polski z czasów PRL, gdzie nie było miejsca na autentyczną aktywność obywateli, rozwiązywanie wielu codziennych lokalnych i regionalnych problemów na poziomie gminy, powiatu, województwa, których oczywiście nie była w stanie dostrzec, a tym bardziej zrealizować żadna władza centralna w Warszawie.

Reformy samorządowe z 1990 i 1998 r. są w powszechnej opinii uznawane za najbardziej udane polskie reformy ustrojowe realizując zasadę pomocniczości.

Ostatnie 25 lat pokazało, że II etap reformy samorządowej dał bardzo dużo dobrych owoców w Polsce lokalnej, regionalnej ze sprawnym rozdysponowaniem i wykorzystaniem wielkich funduszy Unii Europejskiej w dziesiątkach tysięcy projektów realizowanych przez samorzady. Reformy te w zasadniczym stopniu przyczyniły się do odejścia od archaicznego, nieefektywnego PRL-owskiego modelu Polski resortowej oraz biurokratycznej „piramidy” pełnej podległości gminnych bezradnych rad narodowych, bezradnym radom powiatowym, a te bezradnym wojewódzkim i kolejno rządowi oraz KC PZPR – bez żadnej swobody działania i samorządności.

W konsekwencji tych reform rząd i ministrowie zostali w istocie wzmocnieni dla rozwiązywania spraw ogólnopństwowych, albowiem mogli przestać zajmować się i odpowiadać za każdy odcinek miliona kilometrów dróg gminnych, powiatowych, wojewódzkich - a jedynie za kilka procent kluczowych autostrad, dróg ekspresowych i krajowych. Podobny rozdział nastąpił z instytucjami kultury – w gestii ministra kultury zostały najważniejsze narodowe instytucje kultury, a prowadzenie setek regionalnych i lokalnych teatrów, filharmonii, muzeów oraz tysięcy bibliotek i domów kultury przejęły samorzady terytorialne, jako gospodarze terenu.

W tym i przyszłym roku obchodzimy **25-lecie utworzenia samorządowych województw i powiatów**, do których pierwsze wybory odbyły się 11 października 1998 r., a samorząd powiatowy i wojewódzki rozpoczął funkcjonowanie 1 stycznia 1999 r. W wyniku tej reformy pełnoprawny samorząd wojewódzki został utworzony po raz pierwszy w 1000-letniej historii Polski (za wyjątkiem Sejmu Śląskiego w okresie międzywojennym).

Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Małopolski apeluje do samorządów wojewódzkich i samorządów powiatowych o organizację, w tym roku i I połowie roku przyszłego, uroczystości bilansujących ostatnie 25 lat.

prof. Jan Tadeusz Dudziński

Przewodniczący XXXVI WZC SGiPM

Kazimierz Barczyk

Przewodniczący SGiPM